TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. sausio 30 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Konkurencija – SESV 102 straipsnis – Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi – Nacionalinių konkurencijos institucijų išteklių skyrimas konkurencijos taisyklėms įgyvendinti – Direktyva (ES) 2019/1 – Nacionalinių konkurencijos institucijų nepriklausomumas – 4 straipsnio 5 dalis – SESV 101 ir 102 straipsnių įgyvendinimo procedūrų prioritetų nustatymas – Įmonėms ir įmonių asociacijoms skirtos baudos – 13 straipsnis – Procedūros, susijusios su konkurencijos teisės taisyklių pažeidimu – Protingo termino laikymasis – Nacionalinės teisės normos, kuriose numatyta nacionalinės valdžios institucijos pareiga pateikti pranešimą apie prieštaravimus per 90 dienų nuo tada, kai sužinoma apie esminius pažeidimo elementus – Visiškas ir automatinis nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo panaikinimas, jei nesilaikoma šio termino – *Ne bis in idem* principas – Įgaliojimų pradėti naują pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl tų pačių faktinių aplinkybių netekimas – Veiksmingumo principas – Įmonių teisė į gynybą“

Byloje C-511/23

dėl *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacijaus regiono administracinis teismas, Italija) 2023 m. rugpjūčio 1 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. rugpjūčio 8 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Caronte & Tourist SpA

prieš

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

dalyvaujant

Unione nazionale consumatori – Comitato regionale della Sicilia,

Unione nazionale consumatori,

Assarmatori,

Confederazione Italiana Armatori,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

* Proceso kalba: italų.

kurį sudaro antrosios kolegijos pirmininko pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, pirmosios kolegijos pirmininkas F. Biltgen, ketvirtosios kolegijos pirmininkas I. Jarukaitis, penktosios kolegijos pirmininkė M. L. Arastey Sahún (pranešėja) ir teisėjas J. Passer,

generalinis advokatas M. P. Pikamäe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Caronte & Tourist SpA*, atstovaujamos *avvocati* D. Astorre, F. Cintioli, M. Siragusa ir R. Tremolada,

– *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato*, atstovaujamos *avvocato dello Stato* F. Sclafani,

– *Unione nazionale consumatori – Comitato regionale della Sicilia*, atstovaujamos *avvocato* P. Intilisano,

– *Assarmatori*, atstovaujamos *avvocati* P. Molea ir A. Police,

– *Confederazione Italiana Armatori*, atstovaujamos *avvocati* G. Morbidelli ir R. Righi,

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocati dello Stato* L. Fiandaca ir de P. Gentili,

– Graikijos vyriausybės, atstovaujamos K. Boskovits,

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos D. Csoknyai, Z. Fehér ir K. Szíjjártó,

– Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos E. Drugda ir S. Ondrášiková,

– Europos Komisijos, atstovaujamos F. Castillo de la Torre, G. Conte ir C. Sjödin,

susipažinęs su 2024 m. rugsėjo 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 102 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Caronte & Tourist SpA* (toliau – C&T) ir *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato* (Institucija, užtikrinanti konkurencijos ir rinkos taisyklių laikymąsi, Italija; toliau – AGCM) ginčą dėl sankcijų, kurias pastaroji skyrė C&T už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

SESV

3 SESV 102 straipsnyje nustatyta:

„Kaip nesuderinamas su vidaus rinka draudžiamas bet koks vienos ar keleto įmonių piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi vidaus rinkoje arba didelėje jos dalyje, galintis paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

Toks piktnaudžiavimas konkrečiai gali būti:

a) nesąžiningų pirkimo ar pardavimo kainų arba kokių nors kitų nesąžiningų prekybos sąlygų tiesioginis ar netiesioginis nustatymas;

<…>“

Direktyva (ES) 2019/1

4 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1, kuria siekiama įgalinti valstybių narių konkurencijos institucijas, kad jos būtų veiksmingesnės vykdymo užtikrintojos, ir kuria užtikrinamas tinkamas vidaus rinkos veikimas (OL L 11, 2019, p. 3), 1, 2, 6, 8, 23 ir 40 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(1) [SESV] 101 ir 102 straipsniai yra viešosios politikos dalykas ir turėtų būti veiksmingai taikomi visoje [Europos] Sąjungoje, siekiant užtikrinti, kad vidaus rinkoje nebūtų iškraipoma konkurencija. Veiksmingas SESV 101 ir 102 straipsnių vykdymo užtikrinimas yra būtina sąlyga siekiant Sąjungoje užtikrinti sąžiningesnes ir atviresnes konkurencingas rinkas, kuriose įmonės daugiau konkuruotų savo pranašumais ir nekurtų kliūčių patekti į rinką, tokiu būdu sudarant joms galimybę kurti gerovę ir darbo vietas. Taip vartotojai ir vidaus rinkoje veikiančios įmonės apsaugomi nuo verslo praktikų, kuriomis dirbtinai išlaikomos aukštos prekių ir paslaugų kainos, ir taip jiems padidinamas naujoviškų prekių ir paslaugų pasirinkimas;

(2) SESV 101 ir 102 straipsnių vykdymo viešasis užtikrinimas pagal [2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205)] atliekamas valstybių narių nacionalinių konkurencijos institucijų <…> lygiagrečiai su [Europos] Komisija. [Nacionalinės konkurencijos institucijos] ir Komisija kartu sudaro viešųjų institucijų, kurios glaudžiai bendradarbiauja taikydamos Sąjungos konkurencijos taisykles, tinklą (toliau – Europos konkurencijos tinklas);

<…>

(6) <…> Įmonės negali konkuruoti savo pranašumais, jeigu už antikonkurencinius veiksmus galima išvengti atsakomybės, todėl kad, pavyzdžiui, neįmanoma surinkti antikonkurencinių veiksmų įrodymų arba įmonės gali išvengti atsakomybės sumokėti baudas. <…>

<…>

(8) siekiant Sąjungoje užtikrinti iš tiesų bendrą konkurencijos teisės vykdymo užtikrinimo erdvę, kurioje vidaus rinkoje veikiančioms įmonėms būtų sudarytos vienodesnės sąlygos ir sumažintos nevienodos sąlygos vartotojams, reikia nustatyti pagrindines nepriklausomumo, tinkamų žmogiškųjų, techninių ir technologinių išteklių garantijas ir būtiniausius vykdymo užtikrinimo bei baudų skyrimo įgaliojimus taikant SESV 101 ir 102 straipsnius bei taikant nacionalinę konkurencijos teisę lygiagrečiai su tais straipsniais tam, kad nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos galėtų būti visapusiškai veiksmingos;

<…>

(23) nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos turėtų galėti nustatyti savo procedūrų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsnių vykdymo užtikrinimu, prioritetus, kad galėtų veiksmingai naudotis savo ištekliais ir daugiausia dėmesio skirti antikonkurencinio elgesio, kuriuo iškraipoma konkurencija vidaus rinkoje, prevencijai ir nutraukimui. <…>

<…>

(40) siekiant užtikrinti veiksmingą ir vienodą SESV 101 ir 102 straipsnių vykdymo užtikrinimą, nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos turėtų turėti įgaliojimus įmonėms ir įmonių asociacijoms skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas baudas už SESV 101 ar 102 straipsnio pažeidimus <…>“

5 Šios direktyvos 1 straipsnio „Dalykas ir taikymo sritis“ 1 dalyje numatyta:

„Šioje direktyvoje nustatomos tam tikros taisyklės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turėtų būtinas nepriklausomumo garantijas, išteklius ir vykdymo užtikrinimo bei baudų skyrimo įgaliojimus tam, kad galėtų veiksmingai taikyti SESV 101 ir 102 straipsnius, siekiant, kad vidaus rinkoje nebūtų iškraipoma konkurencija ir kad vartotojai ir įmonės neatsidurtų nepalankioje padėtyje dėl nacionalinių įstatymų ir priemonių, užkertančių kelią nacionalinėms konkurencijos institucijoms būti veiksmingomis vykdymo užtikrintojomis.“

6 Minėtos direktyvos 2 straipsnio „Terminų apibrėžtys“ 1 dalyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

<…>

5) Europos konkurencijos tinklas – viešųjų valdžios institucijų tinklas, kurį sudaro nacionalinės konkurencijos institucijos ir Komisija ir kuris suteikia galimybę diskutuoti ir bendradarbiauti SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo ir vykdymo užtikrinimo atžvilgiu;

<…>“

7 Tos pačios direktyvos 3 straipsnyje „Apsaugos priemonės“ nurodyta:

„1. Dėl SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimų vykdomose procedūrose, įskaitant nacionalinių konkurencijos institucijų šioje direktyvoje nurodytų įgaliojimų vykdymą, laikomasi bendrųjų Sąjungos teisės principų ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos.

2. Valstybės narės užtikrina, kad vykdant 1 dalyje nurodytus įgaliojimus būtų taikomos tinkamos apsaugos priemonės, susijusios su įmonių teisėmis į gynybą, įskaitant teisę būti išklausytam ir teisę į veiksmingą teisinę gynybą teisme.

3. <…> Valstybės narės užtikrina, kad prieš priimdamos sprendimą pagal šios direktyvos 10 straipsnį nacionalinės konkurencijos institucijos priimtų prieštaravimų pareiškimą [pranešimą dėl prieštaravimų].“

8 Direktyvos 2019/1 4 straipsnio „Nepriklausomumas“ 5 dalyje numatyta:

„Nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos turi įgaliojimus nustatyti savo su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymu susijusių užduočių, nurodytų šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalyje, vykdymo prioritetus. Tiek, kiek nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos privalo nagrinėti oficialius skundus, tos institucijos turi įgaliojimus atmesti tokius skundus remdamosi tuo, kad jos tokio skundo nelaiko prioritetu. Tai nedaro poveikio nacionalinių administracinių konkurencijos institucijų įgaliojimams atmesti skundus remiantis kitais nacionalinėje teisėje apibrėžtais pagrindais.“

9 Šios direktyvos 5 straipsnis „Ištekliai“ suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės bent užtikrina, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turėtų pakankamą skaičių kvalifikuotų darbuotojų ir pakankamai finansinių, techninių ir technologinių išteklių, kurie yra būtini, kad jos galėtų veiksmingai atlikti savo pareigas ir veiksmingai vykdyti savo įgaliojimus, susijusius su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymu, kaip nustatyta šio straipsnio 2 dalyje.

2. 1 dalies tikslais nacionalinės konkurencijos institucijos turi bent turėti galimybę atlikti tyrimus, siekdamos taikyti SESV 101 ir 102 straipsnius, priimti sprendimus, kuriais taikomos tos nuostatos remiantis Reglamento Nr. 1/2003 5 straipsniu, ir glaudžiai bendradarbiauti Europos konkurencijos tinkle, kad būtų užtikrintas veiksmingas ir vienodas SESV 101 ir 102 straipsnių taikymas. <…>

<…>“

10 Minėtos direktyvos 13 straipsnio „Baudos įmonėms ir įmonių asociacijoms“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos galėtų arba jų pačių vykdomose vykdymo užtikrinimo procedūrose sprendimu skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas baudas, arba prašyti jas skirti įmonėms ir įmonių asociacijoms vykstant nebaudžiamajam teismo procesui, kai jos tyčia ar dėl neatsargumo pažeidė SESV 101 ar 102 straipsnį.“

11 Tos pačios direktyvos 29 straipsnio „Taisyklės dėl baudų ir periodinių baudų skyrimo senaties terminų“ 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinių konkurencijos institucijų pagal 13 ir 16 straipsnius skiriamų baudų ar periodinių baudų skyrimo senaties terminai sustabdomi ar nutraukiami tol, kol

kitų valstybių narių nacionalinės konkurencijos institucijos ar Komisija vykdo vykdymo užtikrinimo procedūras dėl pažeidimo, susijusio su tuo pačiu susitarimu, asociacijos sprendimu, suderintais veiksmais ar kitu elgesiu, draudžiamu pagal SESV 101 ar 102 straipsnį.

<…>“

12 Pagal Direktyvos 2019/1 34 straipsnio 1 dalį valstybės narės ne vėliau kaip iki 2021 m. vasario 4 d. turėjo priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Pagal šios direktyvos 36 straipsnį ji įsigaliojo 2019 m. vasario 3 d.

Italijos teisė

Įstatymas Nr. 287/90

13 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 1990 m. spalio 10 d. *legge n. 287 – Norme per la tutela della concorrenza e del mercato* (Įstatymas Nr. 287, nustatantis konkurencijos ir rinkos apsaugos taisykles) (GURI Nr. 240, 1990 m. spalio 13 d. p. 3; toliau – Įstatymas Nr. 287/90) 1 straipsnio „Taikymo sritis ir ryšys su [Sąjungos] teise“ 4 dalyje nustatyta:

„Šioje antraštinėje dalyje išdėstytos nuostatos aiškinamos remiantis [Sąjungos] konkurencijos teisės principais.“

14 Šio įstatymo 3 straipsnio „Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi“ 1 dalyje numatyta:

„Vienai ar kelioms įmonėms draudžiama piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi nacionalinėje rinkoje arba reikšmingoje jos dalyje ir draudžiama:

a) tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyti pirkimo ar pardavimo kainas arba kitas nepagrįstai apsunkinančias sutarčių sąlygas;

<…>“

15 Šio įstatymo 31 straipsnio „Sankcijos“ 1 dalyje nustatyta:

„Jeigu taikytina, už šio įstatymo pažeidimą skirtoms administracinėms baudoms taikomos [pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 1981 m. lapkričio 24 d. *legge n. 689 – Modifiche al sistema penale* (Įstatymas Nr. 689 dėl baudžiamosios sistemos pakeitimų; toliau – Įstatymas Nr. 689/81)] I skyriaus I ir II skirsnių nuostatos.“

Įstatymas Nr. 689/81

16 Įstatymas Nr. 689/81 reglamentuoja bendrą administracinių baudų sistemą, o jo 14 straipsnyje „Pranešimas apie prieštaravimus“ numatyta:

„Apie pažeidimą, kai tai įmanoma, turi būti nedelsiant pranešama tiek pažeidėjui, tiek asmeniui, kuris privalo solidariai sumokėti už pažeidimą mokėtiną sumą.

Jei visi pirmesnėje pastraipoje nurodyti asmenys nebuvo nedelsiant informuoti, [Italijos] Respublikos teritorijoje gyvenantys suinteresuotieji asmenys apie pažeidimą turi būti informuojami per 90 dienų, o užsienyje gyvenantys asmenys – per 360 dienų nuo [pažeidimo] nustatymo.

Kai teisminės institucijos sprendimu su pažeidimu susiję dokumentai perduodami kompetentingai institucijai, pirmesnėje pastraipoje nurodyti terminai skaičiuojami nuo [šių dokumentų] gavimo dienos.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

17 C&T teikia perkrovimo paslaugas Mesinos sąsiauryje (Italija). 2018 m. kovo 24 d. AGCM gavo vartotojo pranešimą apie pernelyg dideles šių paslaugų kainas ir prašymą pradėti tyrimą. 2019 m. balandžio 23 d. AGCM išsiuntė Mesinos uosto administracijai prašymą pateikti informacijos, o 2019 m. lapkričio 19 d. – priminimą, į kurį ši atsakė 2019 m. lapkričio 26 d.

18 2020 m. rugpjūčio 4 d. AGCM pranešė C&T apie sprendimą pradėti procedūrą dėl pažeidimo konkurencijos srityje konstatavimo.

19 2022 m. balandžio 11 d. sprendimu AGCM, remdamasi Įstatymo Nr. 287/90 3 straipsniu, konstatavo, kad C&T piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi, nustatydama pernelyg dideles kainas už paslaugą – transporto priemonių plukdymą per Mesinos sąsiaurį. Todėl ši institucija nurodė C&T ateityje nutraukti šiuos veiksmus ir, atsižvelgdama į pažeidimo sunkumą, skyrė jai 3 719 370 EUR baudą.

20 C&T apskundė 2022 m. balandžio 11 d. AGCM sprendimą *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacijaus regiono administracinis teismas, Italija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, remdamasi tuo, kad procedūros, per kurią buvo priimtas šis sprendimas, rungimosi principu grindžiama tyrimo stadija buvo pradėta pavėluotai.

21 Šiuo aspektu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagal naujausią *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija) jurisprudenciją AGCM vykdomoms procedūroms konkurencijos srityje taikomas Įstatymo Nr. 689/81 14 straipsnis, pagal kurį ši institucija privalo per 90 dienų nuo tada, kai sužino apie esminius tariamo pažeidimo elementus (toliau – nagrinėjamas terminas), pradėti rungimosi principu grindžiamą tyrimo stadiją pateikdama pranešimą apie prieštaravimus, nes priešingu atveju ji netektų įgaliojimų skirti sankcijas.

22 Tiksliai nagrinėjamo termino pradžiai taikoma teisminė kontrolė, kurią vykdydamas administracinis teismas turi atlikti retrospektyvų vertinimą ir nustatyti, nuo kada informacija, kurią AGCM turėjo tam tikru metu, buvo pakankama, kad ši institucija privalėtų pateikti pranešimą apie prieštaravimus ir taip pradėti rungimosi principu grindžiamą tyrimo stadiją. Bet koks šio termino viršijimas lemtų viso AGCM sprendimo, priimto pasibaigus pažeidimo nagrinėjimo procedūrai, panaikinimą. Be to, taikant *ne bis in idem* principą, ši institucija nebegali pradėti naujos pažeidimo procedūros dėl tų pačių veiksmų, net jei atitinkama įmonė jų niekada nebuvo nutraukusi.

23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, nagrinėjamo termino taikymas kelia grėsmę AGCM autonomijai, nes ji įpareigojama nagrinėti jai pateiktas bylas tik chronologine tvarka ir negali atsižvelgti į kiekvienos bylos ypatumus. Atsižvelgiant į tai, kad AGCM veikla yra labai sudėtinga, ypač atliekant tyrimus, susijusius su didelių ūkio subjektų veiksmais, pernelyg

ankstyvas rungimosi principu grindžiamos tyrimo stadijos pradėjimas padidintų riziką, kad šiai institucijai nepavyks surinkti būtinų ir pakankamų įrodymų pažeidimui, kuriuo kaltinama, nustatyti.

24 Be to, kadangi atitinkama įmonė pagal nacionalinę teisę, kaip ją aiškina *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba), neprivalo įrodyti, kad patyrė žalą dėl to, jog rungimosi principu grindžiama tyrimo stadija buvo pradėta pasibaigus nagrinėjamam terminui, darytina nenuginčijama prezumpcija, kad šios įmonės teisė į gynybą buvo pažeista vien dėl šio praleisto termino.

25 Bet kuriuo atveju termino, kurio pradžia priklauso nuo konkretaus atvejo, taikymas yra nesuderinamas su teisėtų lūkesčių apsaugos, į kurią sankcionuojamos įmonės turi turėti teisę, principu.

26 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl to, ar nagrinėjamo termino taikymas tyrimo procedūroms, susijusioms su pažeidimais, padarytais piktnaudžiaujant dominuojančia padėtimi, yra suderinamas su Sąjungos teise.

27 Šiomis aplinkybėmis *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacijaus regiono administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar SESV 102 straipsnis, siejamas su konkurencijos apsaugos ir administracinių veiksmų veiksmingumo principais, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kaip antai įtvirtintos [Įstatymo Nr. 689/81] 14 straipsnyje, kaip jis aiškinamas jurisprudencijoje, kuriuo [AGCM] įpareigojama pradėti tyrimo procedūrą piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi konstatuoti per 90 dienų terminą, pradedamą skaičiuoti nuo momento, kai ši institucija sužino apie esminius pažeidimo elementus, kurie gali būti tiesiog nurodyti pirmajame pranešime apie pažeidimą?“

Dėl prejudicinio klausimo

Dėl priimtinumo

28 *C&T* ir *Assarmatori* iš esmės mano, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas, nes pažeidimas, kuriuo kaltinama C&T, grindžiamas ne SESV 102 straipsnio, o tik Įstatymo Nr. 287/90 3 straipsnio, kuriuo nacionaliniu lygmeniu draudžiama piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi, pažeidimu. Taigi AGCM nusprendė taikyti tik nacionalinę konkurencijos teisę. Be to, pateiktasis klausimas susijęs su prašymu išaiškinti nacionalinės teisės nuostatą, t. y. Įstatymo Nr. 689/81 14 straipsnį, priklausantį valstybių narių procesinei autonomijai ir neturintį jokio ryšio su materialine konkurencijos teise.

29 Šiuo aspektu svarbu pažymėti, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją tuo atveju, kai ūkio subjektas buvo nubaustas už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi remiantis vien nacionaline konkurencijos teise, Teisingumo Teismas vis dėlto gali priimti sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą dėl SESV 102 straipsnio išaiškinimo, jeigu ši nuostata yra taikytina pagal nacionalinę teisę, nes joje pateikiama nuoroda į šios Sąjungos teisės nuostatos turinį. Kai nacionalinės teisės aktų leidėjo sprendimai vien vidaus situacijose atitinka sprendimus, kokie įtvirtinti Sąjungos teisėje, Sąjunga akivaizdžiai suinteresuota, kad iš šios teisės perimtos

nuostatos ar sąvokos būtų aiškinamos vienodai, neatsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis jos turi būti taikomos (šiuo klausimu žr. 2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Generics (UK) ir kt.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 24, 26–28 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

30 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal Įstatymo Nr. 287/90 1 straipsnio 4 dalį jo I antraštinės dalies nuostatos aiškinamos remiantis konkurencijos srityje taikomais Sąjungos teisės principais. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžė, kad šio įstatymo 3 straipsnio norminė taikymo sritis iš esmės atitinka SESV 102 straipsnio taikymo sritį.

31 Taigi reikia konstatuoti, kad Įstatymo Nr. 287/90 I antraštinės dalies nuostatos, tarp kurių yra minėtas 3 straipsnis, kiek tai susiję su jose numatytais sprendimais vien vidaus situacijose, atitinka Sąjungos teisėje įtvirtintus sprendimus, visų pirma pagal SESV 102 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *ETI ir kt.*, C-280/06, EU:C:2007:775, 23 punktą).

32 Be to, tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai susiję ne su nacionalinės konkurencijos teisės materialinių nuostatų, įtvirtintų Įstatymo Nr. 287/90 I antraštinėje dalyje, o su Įstatymo Nr. 689/81 14 straipsnio procedūrinės nuostatos suderinamumu su Sąjungos teise, neturi jokios įtakos šio prašymo priimtinumui.

33 Viena vertus, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad remiantis *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) jurisprudencija Įstatymo Nr. 689/81 14 straipsnis taikomas administracinėms baudoms, pagal Įstatymo Nr. 287/90 31 straipsnio 1 dalį skiriamoms už pastarojo įstatymo pažeidimą. Kita vertus, nacionalinės teisės nuostatai, sietinai su valstybių narių procesine autonomija, nėra netaikoma Sąjungos teisė, nes valstybių narių turima kompetencija priimti tokią nuostatą turi būti įgyvendinama laikantis šioje teisėje šiuo atžvilgiu nustatytų reikalavimų.

34 Šiomis aplinkybėmis prašymas priimti prejudicinį sprendimą priimtinas.

Dėl esmės

35 Iš pradžių reikia priminti, kad pagal bendradarbiavimo tarp nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo procedūrą, įtvirtintą SESV 267 straipsnyje, šis teismas nacionaliniam teismui turi duoti naudingą atsakymą, kuris pastarajam leistų išspręsti jo nagrinėjamą ginčą. Tokiu atveju prireikus Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus ir atsižvelgti į Sąjungos teisės normas, kurių nacionalinis teismas nenurodė savo klausime (šiuo klausimu žr. 2024 m. sausio 30 d. Sprendimo *Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia“ pri MVR – Sofia*, C-118/22, EU:C:2024:97, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

36 Pirma, pagal suformuotą jurisprudenciją per direktyvai perkelti nustatytą terminą valstybės narės, kurioms ji skirta, privalo susilaikyti nuo nuostatų, kurios gali labai sutrukdyti pasiekti toje direktyvoje nurodytą rezultatą, priėmimo (2022 m. sausio 25 d. Sprendimo *VYSOČINA WIND*, C-181/20, EU:C:2022:51, 75 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

37 Kadangi visoms valstybių narių valdžios institucijoms taikoma pareiga užtikrinti visišką Sąjungos teisės nuostatų veiksmingumą, pirmesniame šio sprendimo punkte nurodyta susilaikymo pareiga taikoma ir nacionaliniams teismams. Taigi nuo direktyvos įsigaliojimo datos valstybių narių teismai privalo kuo labiau susilaikyti nuo tokio nacionalinės teisės aiškinimo, kuris, pasibaigus direktyvos perkėlimo terminui, galėtų labai kliudyti siekti šioje direktyvoje nustatyto tikslo (šiuo

klausimu žr. 2024 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Skolų panaikinimo netaikymas valstybės skoliniams reikalavimams)*, C-687/22, EU:C:2024:287, 47 ir 48 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

38 Nagrinėjamu atveju AGCM sprendimas C&T atžvilgiu pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūros rungimosi principu grindžiamą tyrimo stadiją buvo priimtas 2020 m. rugpjūčio 4 d., taigi per Direktyvos 2019/1 perkėlimo laikotarpį. Pagal šios direktyvos 34 straipsnio 1 dalį ir 36 straipsnį ji įsigaliojo 2019 m. vasario 3 d., o valstybės narės turėjo ją įgyvendinti ne vėliau kaip iki 2021 m. vasario 4 d.

39 Kaip matyti iš Direktyvos 2019/1 1 straipsnio 1 dalies, siejamos su jos 1, 6 ir 8 konstatuojamosiomis dalimis, siekiant, kad nacionalinės konkurencijos institucijos veiksmingai taikytų SESV 101 ir 102 straipsnius, šioje direktyvoje nustatytos tam tikros pagrindinės garantijos tam, kad šios institucijos galėtų veiksmingai veikti, siekdamos užtikrinti šių nuostatų vykdymą, visų pirma sąžiningas ir atviras konkurencines rinkas, apsaugoti vartotojus ir įmones nuo antikonkurencinės veiklos ir neleisti, kad už tokią veiklą būtų išvengta sankcijų.

40 Vadinasi, siekdamas įvertinti, ar AGCM sprendimas pradėti rungimosi principu grindžiamą tyrimo procedūrą buvo pavėluotas atsižvelgiant į nagrinėjamą terminą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis iš šio sprendimo 36 ir 37 punktų išplaukiančiomis išvadomis, turės atsižvelgti į reikšmingas Direktyvos 2019/1 nuostatas, todėl į pateiktą klausimą reikia atsakyti turint omenyje ir šį Sąjungos aktą.

41 Antra, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti ne tik tai, kad pažeidimo nagrinėjimo procedūroms, patenkančioms į Įstatymo Nr. 287/90 taikymo sritį, yra taikomas nagrinėjamas terminas, bet ir tai, kad šio termino nesilaikymas lemia viso AGCM priimto galutinio sprendimo panaikinimą ir AGCM įgaliojimų pradėti naują procedūrą dėl tų pačių faktinių aplinkybių netekimą.

42 Taigi, tam, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui būtų pateiktas visapusiškai naudingas atsakymas, reikia konstatuoti, kad savo klausimu šis teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 2019/1 ir SESV 102 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias, pirma, vykdydama procedūrą dėl antikonkurencinių veiksmų konstatavimo, nacionalinė konkurencijos institucija privalo pradėti rungimosi principu grindžiamą šios procedūros stadiją atitinkamai įmonei skirtu pranešimu apie prieštaravimus per 90 dienų nuo tada, kai sužino apie esminius tariamo pažeidimo elementus, kurie gali būti tiesiog nurodyti pirmajame pranešime apie šį pažeidimą, ir, antra, už šio termino nesilaikymą baudžiama panaikinant visą galutinį šios institucijos sprendimą, priimtą pasibaigus pažeidimo nagrinėjimo procedūrai, ir atimant institucijos įgaliojimus pradėti naują pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl tų pačių veiksmų.

43 Šiuo aspektu iš pradžių reikia priminti, kad, nesant specialių Sąjungos teisės nuostatų, reglamentuojančių procesinius terminus nacionalinėms konkurencijos institucijoms nustatant pažeidimus ir skiriant sankcijas, valstybės narės šioje srityje turi nustatyti ir taikyti nacionalines procesines taisykles (šiuo klausimu žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimo *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 43–45 punktus).

44 Vis dėlto, nors šių taisyklių nustatymas ir taikymas priklauso valstybių narių kompetencijai, šia kompetencija jos turi naudotis laikydamosi Sąjungos teisės. Pagal veiksmingumo principą jos negali Sąjungos teisės įgyvendinimo padaryti praktiškai neįmanomo arba pernelyg sudėtingo, o

konkrečiai konkurencijos teisės srityje turi užtikrinti, kad jų nustatytos ar taikomos taisyklės nekenktų veiksmingam SESV 101 ir 102 straipsnių taikymui (šiuo klausimu žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimo *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

45 Tai, kad nacionalinės konkurencijos institucijos nustato pagrįstus procesinius pažeidimų nustatymo ir sankcijų skyrimo terminus, turi būti laikoma suderinama su Sąjungos teise. Tokie pagrįsti terminai yra nustatyti tiek pagal atitinkamų įmonių, tiek pagal šių institucijų interesus, laikantis teisinio saugumo principo, ir dėl jų Sąjungos teisės įgyvendinimas netampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (šiuo klausimu žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimo *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 48 punktą).

46 Taigi nacionalinėmis taisyklėmis, kuriomis nustatomi procesiniai terminai nacionalinių konkurencijos institucijų atliekamo pažeidimų nustatymo ir sankcijų skyrimo srityje, laikantis teisinio saugumo principo turi būti siekiama, kad bylos būtų išnagrinėtos per pagrįstą terminą, nepakenkiant veiksmingam SESV 101 ir 102 straipsnių ir Direktyvos 2019/1 įgyvendinimui vidaus teisės sistemoje (šiuo klausimu žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimo *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 49 punktą).

47 Siekiant nustatyti, ar nacionalinėje terminų sistemoje laikomasi tokios pusiausvyros, reikia atsižvelgti, be kita ko, į atitinkamo termino trukmę ir visas jo taikymo sąlygas, kaip antai jo pradžios datą, tvarką, pagal kurią jis pradedamas skaičiuoti, taip pat sąlygas, kuriomis jis gali būti sustabdytas ar nutrauktas (šiuo klausimu žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimo *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 50 punktą ir 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *BNP Paribas Personal Finance*, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 30 punktą).

48 Taip pat būtina atsižvelgti į su konkurencijos teise susijusių bylų ypatumus, ypač į tai, kad šiose bylose iš esmės reikia atlikti kompleksinę faktinių ir ekonominių aplinkybių analizę (2021 m. sausio 21 d. Sprendimo *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 51 punktas).

49 Be to, tam, kad būtų nustatyti pagrįsti terminai, per kuriuos nacionalinės konkurencijos institucijos gali vykdyti procedūras, siekdamos nubausti už antikonkurencinius veiksmus, pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad valstybės narės sukurtų pakankamai tikslią, aiškią ir nuspėjamą terminų sistemą, leidžiančią visiems susijusiems subjektams tiksliai žinoti atitinkamomis taisyklėmis jiems nustatytų pareigų apimtį ir imtis atitinkamų veiksmų (pagal analogiją žr. 2012 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-610/10, EU:C:2012:781, 49 punktą; 2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Jumbocarry Trading*, C-39/20, EU:C:2021:435, 48 punktą ir 2024 m. kovo 7 d. Sprendimo *Die Länderbahn ir kt.*, C-582/22, EU:C:2024:213, 66 punktą).

50 Šiomis aplinkybėmis iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su Komisijos vykdomomis procedūromis dėl SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimo, matyti, kad pagrįsto termino principo iš esmės turi būti laikomasi kiekviename šių procedūrų etape (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 199 ir 230 punktus ir 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied / Komisija*, C-105/04 P, EU:C:2006:592, 37–39 punktus).

51 Dėl analogiškų priežasčių valstybės narės, nustatydamos procesinius terminus, per kuriuos nacionalinės konkurencijos institucijos turi nustatyti pažeidimus ir skirti sankcijas, gali numatyti ne tik bendrąsias senaties taisykles, taikytinas visai pažeidimo procedūrai, bet prireikus ir terminus, taikomus tam tikrų šios procedūros etapų, kaip antai stadijos iki atitinkamai įmonei skirto pranešimo apie prieštaravimus, eigai, su sąlyga, kad nagrinėjami terminai atitinka šio sprendimo 46–49 punktuose nurodytus reikalavimus.

52 Reikia priminti, kad šios stadijos trukmės pagrįstumas iš principo turi būti vertinamas atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes (dar žr. 2013 m. birželio 13 d. Sprendimo *HGA ir kt. / Komisija*, C-630/11 P–C-633/11 P, EU:C:2013:387, 82 punktą). Konkrečiau kalbant, šiai stadijai taikomo procesinio termino trukmė turi būti pakankama, kad būtų užtikrinta tinkama jos eiga (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 29 d. Sprendimo *BBVA*, C-8/14, EU:C:2015:731, 29 punktą ir 2020 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Paskesnio prašymo atmetimas – Ieškinio pareiškimo terminas)*, C-651/19, EU:C:2020:681, 57 punktą).

53 Taip pat reikia priminti, kad per Komisijos vykdomas procedūras dėl SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimo išankstinio tyrimo stadija, kuri trunka iki pranešimo apie prieštaravimus priėmimo, skirta tam, kad ši institucija galėtų ne tik surinkti visą svarbią konkurencijos taisyklių pažeidimą ar jo nebuvimą patvirtinančią informaciją, bet ir pareikšti nuomonę dėl procedūros krypties ir tolesnių veiksmų, kurių turi būti imtasi (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 182 punktą ir 2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 113 punktą).

54 Nors konkurencijos procedūros sudėtingumas gali pateisinti tai, kad preliminari procedūros stadija trunka ilgai (šiuo klausimu žr. 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Komisija / Tempus Energy ir Tempus Energy Technology*, C-57/19 P, EU:C:2021:663, 62 punktą ir 2022 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Irish Wind Farmers' Association ir kt. / Komisija*, C-578/21 P, EU:C:2022:898, 88 punktą), vis dėlto Komisija neturi teisės šioje procedūros stadijoje nesiimti veiksmų (šiuo klausimu žr. 1997 m. kovo 18 d. Sprendimo *Guérin automobiles / Komisija*, C-282/95 P, EU:C:1997:159, 36 punktą ir 2013 m. birželio 13 d. Sprendimo *HGA ir kt. / Komisija*, C-630/11 P–C-633/11 P, EU:C:2013:387, 81 punktą).

55 Be to, teisės į gynybą užtikrinimas yra vienas iš pagrindinių Sąjungos teisės principų, kurio turi būti visapusiškai laikomasi vykdant administracines procedūras pagal Sąjungos teisę. Vykstant procedūrai dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, būtent pranešimas apie prieštaravimus yra esminė garantija šiuo atžvilgiu (šiuo klausimu žr. 2017 m. spalio 26 d. Sprendimo *Global Steel Wire ir kt. / Komisija*, C-457/16 P ir C-459/16 P–C-461/16 P, EU:C:2017:819, 139 ir 140 punktus; 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *UBS Europe ir kt.*, C-358/16, EU:C:2018:715, 60 punktą ir 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 56 punktą). Tai patvirtina Direktyvos 2019/1 3 straipsnio 3 dalies antras sakinys, pagal kurį valstybės narės turi užtikrinti, kad nacionalinės konkurencijos institucijos, prieš priimdamos sprendimą konstatuoti SESV 101 arba 102 straipsnio pažeidimą ir nurodyti jį nutraukti, priimtų pranešimą apie prieštaravimus.

56 Vadinasi, tai, kas nurodyta šio sprendimo 53–55 punktuose, taip pat turi reikšmės kalbant apie administracinę procedūrą, kurią nacionaliniu lygmeniu vykdo nacionalinė konkurencijos institucija, siekdama nubausti už SESV 102 straipsnio pažeidimą.

57 Tam, kad nacionalinės konkurencijos institucijos galėtų veiksmingai įvykdyti pareigą įgyvendinti Sąjungos konkurencijos teisę, jos turi turėti galimybę nagrinėjamiems skundams suteikti skirtingą prioritetą ir šiuo tikslu turi plačią diskreciją (pagal analogiją žr. 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Masterfoods ir HB*, C-344/98, EU:C:2000:689, 46 punktą ir 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *EFIM / Komisija*, C-56/12 P, EU:C:2013:575, 72 ir 83 punktus).

58 Tokios plačios diskrecijos pripažinimas taip pat pateisinamas atsižvelgiant į Direktyvą 2019/1, kurios 5 straipsnio 1 ir 2 dalyse iš esmės numatyta, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turi turėti reikiamų išteklių, kad galėtų atlikti tyrimus SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo tikslais, bendradarbiauti šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodytame Europos konkurencijos tinkle ir priimti sprendimus, kuriais visų pirma siekiama nutraukti šių nuostatų pažeidimą ir skirti sankcijas.

59 Tam, kad galėtų vykdyti šias užduotis paisydamos savo veiklos nepriklausomumo, šios institucijos pagal Direktyvos 2019/1 4 straipsnio 5 dalį turi turėti įgaliojimus nustatyti savo prioritetus. Kaip matyti iš šios direktyvos 23 konstatuojamosios dalies, tokiais įgaliojimais siekiama sudaryti galimybę minėtoms institucijoms veiksmingai naudoti savo išteklius ir siekti užkirsti kelią antikonkurenciniam elgesiui vidaus rinkoje ir jį nutraukti.

60 Tiek iš paties procedūros dėl konkurencijos pažeidimo stadijos iki pranešimo apie prieštaravimus tikslo, tiek iš plačios diskrecijos, kuria turi naudotis nacionalinė konkurencijos institucija, nustatydama savo procedūrų, susijusių su SESV 102 straipsnio įgyvendinimu, prioritetus, matyti, kad šioje procedūros stadijoje ši institucija turi turėti galimybę ne tik imtis visų išankstinių tyrimo priemonių ir atlikti dažnai kompleksinius faktinių ir teisinių aplinkybių vertinimus, kurių jai reikia siekiant nustatyti, ar rungimosi principu grindžiamos tyrimo stadijos pradėjimas yra pateisinamas, bet ir atsižvelgdama į tai, kokį prioritetą nepriklausomai vykdydama savo veiklą ji pageidauja suteikti vykdomai pažeidimo nagrinėjimo procedūrai, pasirinkti tinkamiausią momentą, kad prireikus būtų galima pradėti rungimosi principu grindžiamą tyrimo stadiją.

61 Taigi nacionalinė konkurencijos institucija turi turėti galimybę laikinai atidėti rungimosi principu grindžiamos tyrimo stadijos pradėjimą konkrečioje procedūroje, nors ji jau yra nustačiusi esminius tariamo pažeidimo elementus. Tokia galimybė atitinka tikslą užtikrinti, kad atitinkama institucija galėtų tinkamai vykdyti visas pažeidimo nagrinėjimo procedūras. Ji taip pat gali padėti veiksmingai naudoti turimus išteklius ir skatinti tinkamą bendradarbiavimą Europos konkurencijos tinkle. Vis dėlto dėl tokio laikino atidėjimo negali būti viršytas pagrįstas terminas, per kurį turi būti užbaigta pažeidimo nagrinėjimo procedūros stadija iki pranešimo apie prieštaravimus.

62 Be to, naudodamasi procesine autonomija valstybė narė turi ne tik užtikrinti visišką Sąjungos konkurencijos teisės veiksmingumą, taip pat baudžiamąjį persekiojimą ir baudimą už jos pažeidimus, bet ir paisyti pagrindinių teisių, be kita ko, įmonių, dėl kurių pradėta pažeidimo nagrinėjimo procedūra, teisės į gynybą (šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *VEBIC*, C-439/08, EU:C:2010:739, 63 punktą ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 98 punktą).

63 Pagal Direktyvos 2019/1 3 straipsnio 1 ir 2 dalis naudojimuisi įgaliojimais, kurie pagal šią direktyvą turi būti suteikti nacionalinėms konkurencijos institucijoms, taikomos tinkamos garantijos, susijusios su įmonių teise į gynybą, visų pirma teise būti išklausytoms.

64 Šiuo aspektu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad pernelyg ilga stadijos iki pranešimo apie prieštaravimus trukmė gali turėti įtakos atitinkamų įmonių galimybei ateityje gintis, be kita ko, pažeidžiant jų teisę į gynybą per rungimosi principu grindžiamą pažeidimo nagrinėjimo procedūros, kuri dėl jų vykdoma, stadiją. Kuo daugiau laiko praeina nuo pirminio tyrimo priemonės iki pranešimo apie prieštaravimus, tuo labiau tikėtina, kad nebebus galima arba bus sunku surinkti galimus kaltę paneigiančius įrodymus, susijusius su šiame pranešime nurodytu pažeidimu (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied / Komisija*, C-105/04 P, EU:C:2006:592, 49 punktą).

65 Nors pagrįstais procesiniais terminais, be kita ko, siekiama užtikrinti veiksmingą įmonių, dėl kurių pradėta pažeidimo nagrinėjimo procedūra, teisę į gynybą, nacionalinės teisės normos, kuriose nustatyti procesiniai terminai nacionalinių konkurencijos institucijų skiriamų sankcijų srityje, turi būti pritaikytos prie Sąjungos konkurencijos teisės ypatumų ir tikslo, kad atitinkami asmenys įgyvendintų šią teisę, tam, kad nebūtų pakenkta visapusiškam jos veiksmingumui (šiuo klausimu žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimo *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 52 punktą).

66 Nagrinėjamu atveju, kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, AGCM privalo pranešimu apie prieštaravimus pradėti rungimosi principu grindžiamą tyrimo stadiją per nustatytą 90 dienų terminą, skaičiuojamą nuo esminių tariamo pažeidimo elementų nustatymo. Be to, nagrinėjamo termino nesilaikymas lemia, pirma, viso galutinio sprendimo, kurį AGCM priėmė pasibaigus pažeidimo nagrinėjimo procedūrai, automatinį panaikinimą, kiek jis susijęs tiek su antikonkurencinio elgesio nutraukimu, tiek su atitinkamai įmonei skirtomis sankcijomis. Antra, pagal *ne bis in idem* principą šiai institucijai galutinai užkertamas kelias pradėti naują pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl to paties antikonkurencinio elgesio. Kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, šių taisyklių tikslas yra apsaugoti įmonių teisę į gynybą per dėl jų vykdomą pažeidimo nagrinėjimo procedūrą, laiku informuojant apie joms pareikštus prieštaravimus.

67 Kaip savo išvados 107–109 punktuose iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, dėl nagrinėjamo termino taikymo AGCM gali privalėti nediferencijuotai vertinti visas jos vykdomas pažeidimo nagrinėjimo procedūras ne atsižvelgdama į kiekvienai procedūrai būdingas aplinkybes, o chronologine tvarka, kuri neleidžia jai nustatyti ir įgyvendinti prioritetų savo procedūroms, susijusioms su SESV 101 ir 102 straipsnių įgyvendinimu. Taigi ši institucija gali būti priversta pradėti tyrimo procedūras remdamasi neaiškiais faktiniais ir teisiniais pagrindais arba teikti pirmenybę tam tikrų kategorijų byloms, kurias jos turimi ištekliai leidžia nagrinėti ne pirminio tyrimo stadijoje, o tai tam tikrais atvejais gali pakenkti ypač sudėtingoms ir žalą konkurencijai vidaus rinkoje keliančioms byloms. Toks AGCM veiklos nepriklausomumo pažeidimas juo labiau tikėtinas tuo atveju, kai termino eigos, kurios prasidėjimo tvarka, beje, tiek šios institucijos, tiek atitinkamos įmonės požiūriu nėra tiksli, aiški ir numatoma, pradžia sutampa su pirmuoju pranešimu šiai institucijai apie tariamą pažeidimą, o ji privalo nedelsdama išnagrinėti bylą.

68 Be to, pasekmės, susijusios su praleistu nagrinėjamu terminu, gali trukdyti AGCM visapusiškai bendradarbiauti Europos konkurencijos tinkle, kurį, kaip matyti iš Direktyvos 2019/1 2 straipsnio 1 dalies 5 punkto, siejamo su jos 2 konstatuojamąja dalimi, sudaro nacionalinės konkurencijos institucijos ir Komisija tam, kad būtų glaudžiai bendradarbiaujama taikant ir įgyvendinant SESV 101 ir 102 straipsnius.

69 Kaip savo rašytinėse pastabose teisingai nurodė AGCM ir Komisija, nacionalinėms konkurencijos institucijoms gali prireikti, be kita ko, tuo atveju, kai skundai ar prašymai atleisti nuo baudos ar ją sumažinti pateikiami kelioms nacionalinėms konkurencijos institucijoms, šiame tinkle koordinuoti veiksmus tarpusavyje ir su Komisija, kad būtų užtikrintas optimalus bylų paskirstymas tarp skirtingų jam priklausančių institucijų ir išvengta lygiagrečių procedūrų dėl tų pačių faktinių aplinkybių. Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nematyti, kad AGCM turi galimybę sustabdyti arba nutraukti nagrinėjamą terminą.

70 Šiomis aplinkybėmis taip pat reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2019/1 29 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą senaties terminai, taikomi nacionalinėms konkurencijos institucijoms skiriant vienkartines ar periodines baudas, turi būti sustabdyti arba nutraukti, kol kitų valstybių narių nacionalinės konkurencijos institucijos ar Komisija vykdo įgyvendinimo procedūras dėl pažeidimo, susijusio su ta pačia antikonkurencine veikla.

71 Be to, svarbu pažymėti, pirma, kad įmonių, dėl kurių pradėta pažeidimo nagrinėjimo procedūra, teisė į gynybą bet kuriuo atveju negali būti pažeista vien dėl to, kad nesilaikoma nagrinėjamo termino.

72 Kaip savo išvados 131 punkte iš esmės nurodė generalinis advokatas, nors svarbu išvengti nepataisomo įmonės teisės į gynybą pažeidimo procedūros dėl konkurencijos pažeidimo preliminarioje stadijoje, tokia įmonė bet kuriuo atveju turės galimybę veiksmingai pasinaudoti teise į gynybą, su sąlyga, kad užtikrinama, jog nacionalinė konkurencijos institucija dėl jos negalės priimti jokio sprendimo, jei nebus įvykdžiusi rungimosi principu grindžiamos tyrimo stadijos, per kurią ši bendrovė galės visapusiškai pasinaudoti teise į gynybą.

73 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad dėl nacionalinės senaties terminų skaičiavimo tvarkos, kuri dėl su ja susijusių priežasčių sistemingai kliudo skirti veiksmingas ir atgrasomąsias sankcijas už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus, konkurencijos taisyklių taikymas tampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas. Todėl jis konstatavo, kad nacionalinės teisės normos, nustatančios senaties terminą, kurio taikymas, atsižvelgiant į didelį su konkurencija susijusių bylų sudėtingumą, gali kelti sisteminę nebaudžiamumo už šios teisės pažeidimus riziką, neatitinka veiksmingumo principo (šiuo klausimu žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimo *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 53 ir 56 punktus).

74 Taip pat reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2019/1 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos 40 konstatuojamąja dalimi, nacionalinės konkurencijos institucijos turi turėti įgaliojimus skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias baudas įmonėms ir įmonių asociacijoms, kurios tyčia ar dėl neatsargumo pažeidžia SESV 101 ar 102 straipsnį.

75 Kaip savo išvados 137–139 punktuose iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, atrodo, kad dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės normų pasekmių, susijusių su nagrinėjamo termino nesilaikymu, gali kilti sisteminė nebaudžiamumo už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus rizika. Šios nacionalinės teisės normos galėtų reikšti, kad už didelę dalį nustatytų konkurencijos taisyklių pažeidimų neskiriamos veiksmingos ir atgrasančios sankcijos. Be to, tai, kad AGCM negali pradėti naujos pažeidimo nagrinėjimo procedūros siekdama nustatyti tokias sankcijas, faktiškai gali paskatinti įmones toliau vykdyti antikonkurencinius veiksmus ir taip labai pakenkti veiksmingam Sąjungos konkurencijos teisės taisyklių įgyvendinimui, kurį vykdo nacionalinės konkurencijos institucijos.

76 Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šio sprendimo 67–69 ir 75 punktuose, dėl nagrinėjamo termino taikymo AGCM veiklai gali būti pakenkta šios institucijos veiklos nepriklausomumui ir kilti sisteminė rizika, kad nebus baudžiama už faktines aplinkybes, sudarančias SESV 102 straipsnio pažeidimus. Vadinasi, nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatytas nagrinėjamas terminas, gali rimtai trukdyti pasiekti Direktyvoje 2019/1 nurodytą rezultatą.

77 Be to, svarbu pažymėti, kad toks nacionalinės teisės aiškinimas, pagal kurį AGCM nagrinėjamo termino nesilaikymo pasekmės apsiriboja šios institucijos įgaliojimų skirti sankcijas netekimu, taigi institucija ir toliau galėtų nurodyti įmonei nutraukti antikonkurencinį elgesį, vis dėlto negali pašalinti tokio nebaudžiamumo rizikos ir užtikrinti veiksmingo SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo. Tokios nacionalinės konkurencijos institucijos veiksmų ribos yra nesuderinamos tiek su Direktyvos 2019/1 13 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta valstybių narių pareiga nustatyti ir užtikrinti veiksmingų ir atgrasomų sankcijų sistemos įgyvendinimą, tiek su Teisingumo Teismo jurisprudencija, pagal kurią, nustačius SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimą, tik visiškai išimtiniais atvejais, be kita ko, kai atitinkama įmonė dalyvavo nacionalinėje atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo programoje ir jos bendradarbiavimas turėjo lemiamą reikšmę nustatant antikonkurencinius veiksmus ir veiksmingai už juos baudžiant, nacionalinė konkurencijos institucija gali apsiriboti šio pažeidimo konstatavimu, neskirdama atitinkamai įmonei baudos (šiuo klausimu žr. 2022 m. kovo 22 d. Sprendimo *Nordzucker ir kt.*, C-151/20, EU:C:2022:203, 64 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2024 m. sausio 18 d. Sprendimo *Lietuvos notarų rūmai ir kt.*, C-128/21, EU:C:2024:49, 108 punktą).

78 Kadangi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, pagrindinėje byloje nagrinėjamo termino taikymą lemia tam tikras aukštesnės instancijos teismo pateiktas nacionalinės teisės aiškinimas, taip pat reikia pridurti, kad, siekiant užtikrinti visų Sąjungos teisės nuostatų veiksmingumą, pagal viršenybės principą reikalaujama, kad nacionaliniai teismai, kiek įmanoma, aiškintų savo vidaus teisę taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 70 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija ir 2023 m. spalio 12 d. Sprendimo *Z. (Teisė gauti kredito sutarties dublikatą)*, C-326/22, EU:C:2023:775, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

79 Taikydami nacionalinę teisę šie teismai turi ją aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į reikšmingų Sąjungos teisės nuostatų tekstą ir tikslą, taip pat į visą vidaus teisę ir taikyti joje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas visiškas šių nuostatų veiksmingumas ir priimtas jomis siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas (šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 71 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2022 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Vicente (Procedūra dėl advokato honoraro sumokėjimo)*, C-335/21, EU:C:2022:720, 72 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

80 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo nacionalinę teisę, be kita ko, Įstatymo Nr. 287/90 31 straipsnį ir Įstatymo Nr. 689/81 14 straipsnį, turi aiškinti kiek įmanoma taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę tam, kad būtų užtikrintas visiškas jos veiksmingumas. Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo pareiga reiškia, kad šis teismas prireikus turi pakeisti suformuotą jurisprudenciją, jeigu ji pagrįsta su Sąjungos teisės nuostatos tikslais nesuderinamu nacionalinės teisės išaiškinimu, ir šiuo tikslu savo iniciatyva netaikyti bet kokio aukštesnės instancijos ar net aukščiausios instancijos teismo pateikto aiškinimo, kuris jam pagal nacionalinę teisę būtų privalomas, jeigu toks aiškinimas nesuderinamas su Sąjungos teise (šiuo klausimu žr. 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 78 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; 2021 m. sausio 21 d. Sprendimo *Whiteland Import Export*, C-308/19,

EU:C:2021:47, 58 punktą ir 2024 m. birželio 13 d. Sprendimo *Función Pública GD, Generalitat de Catalunya ir Departamento de Justicia de la Generalitat de Catalunya*, C-331/22 ir C-332/22, EU:C:2024:496, 108 ir 110 punktus).

81 Atsižvelgiant į visus išdėstytus motyvus, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2019/1 4 straipsnio 5 dalis bei 13 straipsnio 1 dalis ir SESV 102 straipsnis, siejami su veiksmingumo principu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias, pirma, vykdydama procedūrą dėl antikonkurencinių veiksmų konstatavimo, nacionalinė konkurencijos institucija privalo pradėti rungimosi principu grindžiamą šios procedūros stadiją atitinkamai įmonei skirtu pranešimu apie prieštaravimus per 90 dienų nuo tada, kai sužino apie esminius tariamo pažeidimo elementus, kurie gali būti tiesiog nurodyti pirmajame pranešime apie šį pažeidimą, ir, antra, už šio termino nesilaikymą baudžiama panaikinant visą galutinį šios institucijos sprendimą, priimtą pasibaigus pažeidimo nagrinėjimo procedūrai, ir atimant institucijos įgaliojimus pradėti naują pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl tų pačių veiksmų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

82 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1, kuria siekiama įgalinti valstybių narių konkurencijos institucijas, kad jos būtų veiksmingesnės vykdymo užtikrintojos, ir kuria užtikrinamas tinkamas vidaus rinkos veikimas, 4 straipsnio 5 dalis bei 13 straipsnio 1 dalis ir SESV 102 straipsnis, siejami su veiksmingumo principu,

turi būti aiškinami taip:

pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias, pirma, vykdydama procedūrą dėl antikonkurencinių veiksmų konstatavimo, nacionalinė konkurencijos institucija privalo pradėti rungimosi principu grindžiamą šios procedūros stadiją atitinkamai įmonei skirtu pranešimu apie prieštaravimus per 90 dienų nuo tada, kai sužino apie esminius tariamo pažeidimo elementus, kurie gali būti tiesiog nurodyti pirmajame pranešime apie šį pažeidimą, ir, antra, už šio termino nesilaikymą baudžiama panaikinant visą galutinį šios institucijos sprendimą, priimtą pasibaigus pažeidimo nagrinėjimo procedūrai, ir atimant institucijos įgaliojimus pradėti naują pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl tų pačių veiksmų.

Parašai.